

Карпуть А.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.*
*Науковий керівник: к.ю.н., доц., доктор права
Українського вільного університету,
професор кафедри теорії права
та конституціоналізму ЗУНУ,
Кравчук М. В.*

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОБУДОВИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Постановка проблеми. Сучасна Україна є незалежною, демократичною державою, де одним з ключових факторів є формування свідомого громадянського суспільства. Це складний і довгий процес, який потребує чіткого визначення пріоритетних напрямків та ретельного дослідження. На думку М. Кравчука: «Саме розвинене громадянське суспільство надає можливість створити правову державу» [1, с. 66]. Отже, актуальність дослідження зумовлена багатьма факторами, формування зрілого громадянського суспільства та модернізація країни може допомогти Україні стати кращою у багатьох аспектах та розвиватись на міжнародній арені. Вплив громадян, створення об'єднань щоразу більше впливають на прийняття рішень на державному і місцевому рівнях. З моменту російської агресії проти України виникли нові виклики, з якими стикається Україна. За словами М.В. Кравчука: «Формування громадянського суспільства як сукупності вільних людей та їхніх самодіяльних організацій, політичних партій, рухів, асоціацій, покликаних виражати і захищати індивідуальні та групові інтереси громадян, встановлювати й регулювати відповідні відносини з державою. Як основа демократичної політичної системи громадянське суспільство вносить в неї демократичні риси та якості, могутній дух вивільнення особи від державного диктату» [1, с.155]. Побудова громадянського суспільства в Україні є однією з ключових умов розвитку демократії та забезпечення принципу верховенства права. На даний момент Україна стикається з політичними та соціальними викликами, включаючи збройний конфлікт, корупцію, необхідність реформування системи правосуддя, «лише громадянське суспільство, що ґрунтується на ініціативі, соціальна активність громадян, їх прагнення до самоорганізації, утворення самодіяльних структур, які перебувають поза системою державної влади і слугують захисту та задоволенню їх власних інтересів, здатне протистояти руйнівним процесам, стабілізувати і консолідувати суспільство і державу» - В.М. Кравчук [2, с.4]. Вивчення напрямків та механізмів побудови громадянського суспільства є важливим для ефективного здійснення правосуддя, спрямованого на зміцнення громадянських інституцій та активного залучення громадян до участі у суспільному житті.

Мета. Мета дослідження полягає в аналізі основних напрямків побудови громадянського суспільства, визначення перспектив реалізації цих методів. Для досягнення мети ми ставимо наступні завдання: проаналізувати сучасний

рівень розвитку українського громадянського суспільства; дослідити методи та шляхи досягнення об'єднаного суспільства і гаранту їм всіх прав; використати сучасні методи дослідження та аналізу інформації. Об'єкт дослідження. Правова система України, українське право, громадянське суспільство в Україні.

Предмет дослідження. Є загальні риси та основні напрямки побудови громадянського суспільства в Україні, практичні та теоретичні аспекти його розвитку, перспективи зміни системи. Стан дослідження проблеми. Є багато наукових досліджень, які присвятили питанню формування громадянського суспільства в Україні, ця тема залишається актуальною й дотепер і потребує постійного вивчення та переосмислення в зв'язку з новими викликами сучасності і щоб запобігти новим. Країна потребує реформування процесів та засобів для розвитку, захисту прав та свобод громадян. Проблемний аспект та аналіз цієї теми розглядали такі українські вчені: О.С. Гатальська, В.М. Кравчук, М.В. Кравчук, О.І. Петренко, В.М. Малиновський, М.В. Чурилова та інші.

Виклад основного матеріалу. На сьогоднішній день Україна переживає період стрімкого розвитку громадянського суспільства, зростає кількість волонтерських рухів, громадських організацій та ініціативних груп. Громадянське суспільство - це суспільство, об'єднане в організації, яке функціонує незалежно від держави, але взаємодіє з нею задля забезпечення прав та свобод у колективних інтересах. На думку вчених: «Це суспільство вільних рівноправних людей, які проживають на визначеній території, об'єднаних системою відносин, що служать основою реалізації їхніх загальних та особистих інтересів, забезпечених державою» [1, с.66]. Активний процес становлення громадянського суспільства розпочався після проголошення незалежності в 1991 році. За твердженням В.М. Кравчук: «Після першої хвилі демократичних перетворень в Україні 1990-х років концепт громадянське суспільство набув широкого схвалення і визнання» [2, с 4]. Важливими характеристиками громадянського суспільства є розвинені механізми впливу на державну політику, розвинена правова культура, високий рівень громадської активності та правосвідомість.

За час незалежності було досягнуто прогресу, водночас збільшилась необхідність для зміни застарілих тенденцій, оновлення цінностей та збереження традицій. В.М. Кравчук зазначила, що «процес формування громадянського суспільства в Україні безпосередньо залежить від правового визнання статусу його інститутів, зокрема, максимально ефективного законодавчого закріплення скоординованого порядку створення та діяльності громадських організацій. Законодавче регулювання має базуватись на достатньо виважені, розумному балансі інтересів держави і громадянського суспільства» [2, с.4].

В умовах сьогодення громадянське суспільство є невід'ємною складовою для демократичної держави. Воно будується на громадянській свободі та правах і в країні, де участь громадян у суспільному житті є вагомою, діє верховенство закону і права, є свобода слова та повага до прав людини. Україна є парламентсько-президентською, унітарною державою з багатим минулим і сильною нацією. Боротьба за громадянські свободи, самовизначення та демократичні принципи була тривалою. Століття

поневолення та обмеження свобод відбулось внаслідок перебування під контролем і перебуванням інших держав. Це сформувало бажання солідарності та захисту прав людини. Конституція України визначає людину як найвищу цінність та визнає, що влада походить виключно від народу, а верховенство права є керівним принципом. Зараз можна виділити основні завдання формування міцного громадянського суспільства, які полягають у формуванні проактивної громадянської позиції, що залучає більшість громадян до процесу прийняття рішень, активну участь в громадських обговореннях та забезпечує контроль над діями влади. Також важливо створювати та розвивати діяльність неурядових організацій, які відіграють дуже важливу складову, що гарантує захист добробуту і прав людей, може гарантувати надання основних соціальних послуг та сприяє розвитку громадських ініціатив [3, с. 21].

Сьогодні Україна стикається з багатьма викликами, корупція є однією з перешкод досягнення розвитку громадянського суспільства, також є як наслідок недовіра до влади і тому необхідно надавати більше інформації, забезпечувати прозорість роботи всіх гілок влади та боротись з всіма видами корупції, хабарництва. Одним з дієвих методів формування громадянського суспільства може стати розвиток освіти, але необхідно вживати й інші засоби для реформування і вдосконалення, це можна доповнити зміцненням свободи слова та отриманням правдивої інформації [4, с. 163]. Допомогти громадянам краще розуміти свої права та відповідальності, а також активніше брати участь у суспільному житті може вміння критично мислити та знання своїх обов'язків перед державою та власних гарантій від влади на законодавчому рівні. Не меншою мірою впливає свобода слова та доступ до інформації, це є основою для демократичного та вільного суспільства, оскільки являється важливим показником зрілості громадян та є результатом столітнього відстоювання своїх вольностей. Потрібно більше залучати громадян до прийняття рішень стосовно держави і зміцнювати їх соціальну згуртованість через формування спільної мети, збереження цінностей щоб долати проблеми в країні, які стосуються всього суспільства.

Висновок. На майбутнє України значною мірою впливає становлення громадянського суспільства, що робить його надважливим фактором. Розвиток громадянського суспільства є складною процедурою, що вимагає постійної співпраці та відданості з боку влади, міжнародних організацій та людей в цілісності та об'єднанні. Потрібно продовжувати підтримувати та сприяти активним громадянам, розділяти різні погляди у суспільстві і бути об'єднаними, це потребує великих спільних зусиль та співпраці всіх небайдужих людей. Держава у свою чергу має гарантувати гідне життя та захист своїх громадян, розвивати нові можливості щодо ефективного залучення громадян до здійснення влади. Важливою є роль правової культури та освітніх програм, громадяни мають бути обізнані, грамотні та здатні критично мислити.

Досягнувши цих цілей можна побудувати справді демократичне, активне суспільство, де громадяни поважають свою країну і готові збільшувати прогрес в своїй країні. Натомість держава у свою чергу має гарантувати гідне життя та захист для своїх громадян і розвивати можливості для ефективного залучення народу до здійснення влади через демократичні механізми.

Список використаних джерел

1. Кравчук М. В. Теорія держави права (опорні конспекти): навч. посіб. для студ. ЗВО. Вид. 3-є, переробл. й доповн. Тернопіль: ЗУНУ, 2020. 524 с
2. Кравчук В.М. Громадські організації і держава: взаємовідносини в умовах формування громадянського суспільства в Україні (теоретико-правові аспекти): Монографія. Тернопіль: ТзОВ «Терно-граф», 2011. 260 с.
3. Громадянське суспільство України в умовах війни-2022 - звіт за результатами дослідження – Єднання. URL:<https://ednannia.ua/news/nashinovini/12447-gromadyanske-suspilstvo-ukrajini-v-umovakh-vijni-2022-zvit-za-rezultatami-doslidzhennya> (дата звернення: 18.04.2024).
4. Громадянське суспільство та правова держава. Реферат. Освіта.UA. URL:<https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17558/> (дата звернення: 19.04.2024).

Барановська В.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного
університету.*

*Науковий керівник: к.ю.н., доц., доктор права
Українського вільного університету,
професор кафедри теорії права
та конституціоналізму ЗУНУ, почесний професор
університету, Заслужений юрист України
Кравчук М. В.*

ОСНОВНІ РИСИ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ ТА ШЛЯХИ ПОБУДОВИ ЇЇ В УКРАЇНІ

Постанова проблеми. Україна, як сучасна держава, стоїть перед складним завданням побудови правової системи, що відповідала б міжнародним стандартам правової держави. Та потрібно розуміти, що існує ряд проблем, пов'язаних з реалізацією цієї ідеї. Варто додати, що у ст. 1 чинної Конституції України також закріплено, що Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. [1, ст.1]. Отже, чинна Конституція України чітко показує що Україна є правовою державою. Щоб глибше зрозуміти тему даного дослідження потрібно знати що означає сам термін “Правова держава”. Наприклад М.В. Кравчук, зазначив: «Правова держава – це держава, в якій юридичними засобами реально забезпечено максимальне здійснення, охорону і захист основних прав людини» [2, с.174].

Отже, хоча в Конституції й зазначено, що Україна є правовою державою, вона, як і багато інших країн, стикається з викликами в побудові та розвитку забезпечення функціонування правової держави, не дивлячись на проведені реформи. Незважаючи на це, реалізація принципів правової держави залишається проблематичною та неоднозначною. Основні проблеми, що потребують уваги та аналізу, включають високий рівень корупції та недостатнє дотримання правових норм, вплив політичних факторів на правову систему, низький рівень правової культури та правосвідомості, а також необхідність